

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Lærer og censors hæfte til skriftlig dansk A, htx og teknisk eux

---

Råd og vink om vurderingskriterier

Lærer og censors hæfte til skriftlig dansk A, htx og teknisk eux
Råd og vink om vurderingskriterier

2023

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	4
1 Rammerne for den skriftlige prøve.....	5
2 Bedømmelseskriterier, bedømmelse og karakterfastsættelse	6
2.1 Bedømmelseskriterier.....	6
2.1.1 Bedømmelse og karakterfastsættelse.....	6
2.2 Generelle vurderingskriterier.....	7
2.2.1 Indhold og faglig metode	7
2.2.2 Generelt om sprog og skriftlig fremstilling	7
2.3 Bedømmelse af sproglig korrekthed.....	8
2.3.1 Fejlhierarki.....	8
2.3.2 Eksempler på skriftlig fremstilling svarende til under middel, middel og over middel.....	10
3 Opgavetyperne og de opgavespecifikke vurderingskriterier	15
3.1 Analyse, vurdering og diskussion	15
3.2 Kronik og refleksionstekst	17
3.3 Analyse, fortolkning og perspektivering.....	19
3.4 Analyse, fortolkning/vurdering og perspektivering	21
3.4.1 Eksempel 1.....	21
3.4.2 Eksempel 2.....	23
3.5 Litteraturhistorisk opgave uden for opgavesættets tema	25
4 Bilag.....	27
4.1 Bilag A.....	27

Indledning

Lærer og censors hæfte til skriftlig dansk A, htx og teknisk eux beskriver og forklarer de opgaveformater, der anvendes ved den skriftlige prøve i dansk A på htx og på teknisk eux.

Formålet med dette hæfte er at sikre et ensartet bedømmelsesgrundlag af elevernes skriftlige arbejde i den daglige undervisning og til den skriftlige eksamen. Endvidere kan det fungere som hjælp og inspiration i forbindelse med den didaktiske tilrettelæggelse af elevernes løbende træning i at skrive dansk-faglige opgaver frem mod den afsluttende skriftlige prøve.

Med en beskrivelse af såvel generelle som mere opgavespecifikke vurderingskriterier ønsker vi at tilstræbe fokus på kvaliteterne i elevernes opgavebesvarelser. Samtidig er det også hensigten at præcisere, hvad eleverne skal undgå i udarbejdelsen af en skriftlig danskopgave, dvs. identificere en række af de typiske fejl eller uhensigtsmæssige løsninger, vi ofte møder i elevernes besvarelser, for derigennem at kunne kvalificere dem til at nå de faglige mål bedst muligt.

Tusind tak til Nicolai Rekve Eriksen, fagkonsulent for dansk på stx og hf, for bidrag til og samarbejde om den del af vejledningen, som vedrører vurderingskriteriet for skriftlig fremstilling.

- ved opgavekommissionen og fagkonsulent Sara Krogh, august 2023

1 Rammerne for den skriftlige prøve

I dansk A kommer alle elever til en afsluttende skriftlig prøve på grundlag af et centralt stillet opgavesæt. Et opgavesæt omfatter en række opgaver, der tilsammen bredt dækker kernestoffet og læreplannens faglige mål.

Hvert enkelt opgavesæt indeholder genkendelige opgaveformuleringer samt instrukser til hver opgave. Instrukserne præciserer kravene til besvarelse af opgaven for eleverne og er ligeledes anvendelige i bedømmelsessituationen, hvor det blandt andet skal vurderes, i hvor høj grad eksaminanden besvarer den stillede opgave.

Opgavesættet tilgås via Netprøver.dk, og eksaminanden vælger én af opgaverne til besvarelse. Besvarelsen afleveres i anonymiseret form på Netprøver. Prøvens varighed er fem timer.

Reglerne for, hvilke hjælpemidler eleverne må anvende til den skriftlige prøve, er bestemt i § 6 i *Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser* og i § 1 i *Bekendtgørelse om adgangen til at medbringe og anvende udstyr, herunder digitale hjælpemidler, under prøver i de gymnasiale uddannelser*, med undtagelse af elever på eux, hvor det er reglerne i § 15 i den almene eksamensbekendtgørelse, der gælder.

Det følger af disse regler, at alle tilladte hjælpemidler må anvendes til prøven. Der må ikke kommunikeres med omverdenen. Internettet må udelukkende bruges til at tilgå de konkrete online hjælpemidler, eleven har anvendt i undervisningen.

For htx er der tillige krav om, at online hjælpemidler, der ikke kan medbringes og opbevares lokalt, skal fremgå af undervisningsbeskrivelsen. Dette gælder ikke for eux. I langt de fleste tilfælde vil det være muligt at opbevare for eksempel iBøger, konkrete opslag i databaser, o.l. lokalt. Websteder som gymdansk.dk, denstoredanske.dk, forfatterweb.dk, litteratursiden.dk og sproget.dk må således ikke tilgås til eksamen, men det er tilladt for eleverne på forhånd at hente og gemme sider, som de ønsker at bruge til prøven. Digitale lærebøger kan i nogle tilfælde ikke gemmes lokalt. I sådanne tilfælde må disse tilgås online, og det er i så fald udelukkende de konkrete afsnit/sider, som er brugt i undervisningen og nævnt i undervisningsbeskrivelsen, som må tilgås, ikke andre afsnit/sider i den digitale lærebog. Online-ordbøger, som for eksempel ordnet.dk, der fremgår af undervisningsbeskrivelsen må gerne tilgås.

Skriveprogrammer som AppWriter, TxtAnalyser o.l. må hverken anvendes i online eller offline tilstand, da de i væsentlig grad kan ændre elevens input.

Gældende eksamensbekendtgørelse samt vejledning er tilgængelige på uvm.dk

2 Bedømmelseskriterier, bedømmelse og karakterfastsættelse

2.1 Bedømmelseskriterier

Ved den skriftlige prøve skal eleverne opfylde de faglige mål, som angivet i læreplanen i dansk A htx, og der skal i vurderingen lægges vægt på elevens evne til at:

- anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder relevant
  - besvare den stillede opgave med selvstændighed og dokumentation
  - demonstrere sproglig korrekt, nuanceret og genrebevidst skriftlig fremstilling.
- Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse.”

Læreplan dansk A, htx, 2017

Den fremragende besvarelse er en udtømmende besvarelse af opgaveformuleringen, der demonstrerer præcision, selvstændighed, engagement, alsidighed og nuancering. Sproget er korrekt, nuanceret og varieret. Besvarelsen demonstrerer relevant danskfaglighed og viden, vidner om en udviklet almen omverdensforståelse og viser en sikker tekstforståelse.

2.1.1 Bedømmelse og karakterfastsættelse

Bedømmelsen af besvarelsen sker på baggrund af de faglige mål, der er opstillet for dansk i htx, og der er tale om en absolut karaktergivning.

Med hensyn til 7-trinsskalaen er det værd at bemærke, at 12 og -3 ikke er undtagelseskarakterer. Det er muligt at få 12, selvom besvarelsen rummer enkelte fejl og mangler, ligesom det også er muligt få -3, hvis besvarelsens indhold er helt uacceptabelt i forhold til de faglige mål.

I *Vejledningerne til dansk A, htx og teknisk eux* findes en vejledende beskrivelse af, hvilke krav der stilles i skriftlig dansk for at opnå tre af de syv karakterer, nemlig 12, 7 og 02. Den vejledende beskrivelse er ligeledes vedlagt her som bilag A.

De tre overordnede bedømmelseskriterier, som angivet ovenfor i afsnit 2.1, indgår som ligeværdige kriterier med hver en vægt på ca. 1/3. Oftest vil en besvarelse ud fra disse kriterier ligge i det samme område i forhold til karakterskalaen. Men der vil også være besvarelser, der ud fra de enkelte kriterier placerer sig på forskellige niveauer. Der kan f.eks. være tale om en sprogligt sikker besvarelse, hvor tekstgrundlagt er misforstået, eller en fremragende analyse og fortolkning, hvor det halter med den sproglige korrekthed i formuleringerne. Her må man som bedømmer omhyggeligt vurdere besvarelsens styrker og svagheder og ud fra en helhedsvurdering afveje positive og negative elementer.

De enkelte opgaver har til hensigt at give eleverne et rum, hvor de på forskellig vis kan bringe deres egne stemmer i spil og på den måde øve sig i at medvirke aktivt og ansvarligt i et demokratisk samfund (jf. [Gymnasieloven § 1 Stk. 4](#)). Det betyder, at vi både som lærere og censorer skal tillade eleverne en frihed til – inden for opgavernes og genrerens rammer – at vinkle og strukturere deres skriftlige undersøgelser af tekster og danskfaglige emner. Vi bør således undgå at låse os (og eleverne) fast i mesterfortolkninger og skabeloniserede forestillinger om præcis, hvordan den enkelte besvarelse skal opbygges, og hvilke elementer den skal indeholde.

I det følgende afsnit udfoldes ovenstående i forhold til de generelle vurderingskriterier, der er gældende for alle opgavetyper, mens de opgavespecifikke vurderingskriterier bredes ud i det efterfølgende afsnit 3.

2.2 Generelle vurderingskriterier

2.2.1 Indhold og faglig metode

En opgave skal besvares i overensstemmelse med opgaveformuleringen, og besvarelsen skal være relevant, fokuseret og veldokumenteret.

Der er ikke et krav om, at besvarelsen skal have et bestemt omfang. Meget korte besvarelser vil oftest være indholdsmæssigt mangelfulde. Meget lange besvarelser kan ofte være uden fokus og indeholde en del redundans. Begge løsninger er derfor oftest uheldige. Men det er vigtigt at fastholde, at det er kvaliteten af indholdet og ikke omfanget, der er afgørende.

Besvarelsen skal bevæge sig på flere taksonomiske niveauer. Indledningsvis kan et resumé eller en redegørelse være i orden, men generelt gælder det, at refererende dele skal begrænses mest muligt. Et længere referat må betragtes som en svaghed ved besvarelsen i den endelige helhedsvurdering.

Den enkelte opgave stiller krav om anvendelse af specifikke danskfaglige kompetencer. Det er afgørende, at anvendelsen af danskfaglige begreber og metoder er kvalificeret, dvs. relevant i forhold til såvel tekstgrundlaget som opgavens fokus. Modelstyrede, skematiske og ufokuserede besvarelser skal undgås. Eleven skal ligeledes undlade at anvende kommunikations- og argumentationsbegreber i en litterær analyse og fortolkning – med mindre det har relevans i forhold til den aktuelle tekst. Dramaturgiske modeller som for eksempel berettermodellen kan i nogle tilfælde være relevante i forbindelse med analyse og fortolkning af kortfilm, mens de kun sjældent er relevante i en analyse og fortolkning af litteratur. I en sproglig og kommunikativ analyseopgave skal eleven undlade at anvende et litteraturanalytisk begrebsapparat, med mindre det har oplagt relevans i forhold til den aktuelle tekst. I forbindelse med en analyse af meningsjournalistik vil det ligeledes ikke være relevant at inddrage nyhedskriterierne.

En opgavebesvarelse ved prøven i skriftlig dansk må ikke forveksles med en rapport. Det har derfor negativ indflydelse på den samlede bedømmelse, hvis opgavebesvarelsen indeholder indholdsfortegnelse, afsnitoverskrifter og –nummerering, litteraturliste og lignende. Stikordsform og punktopstillinger hører ligeledes ikke hjemme i en danskfaglig opgavebesvarelse. I kronikken kan eleven anvende mellemrubrikker, men i de øvrige opgavebesvarelser skal alle sammenhænge og overgange skabes med sproglige virkemidler.

I den fremragende besvarelse underbygger eleven sine udsagn om teksterne med velvalgte citater og/eller gennem præcise henvisninger. Oplysninger og synspunkter hentet i anvendte kilder skal som udgangspunkt dokumenteres med parenteshenvisninger eller fodnoter. I kronikopgaven er kommunikationssituationen anderledes og mere virkelighedsnær end i de andre opgavetyper, og derfor skal fodnoter og parenteshenvisninger ikke anvendes i kronikken.

2.2.2 Generelt om sprog og skriftlig fremstilling

Den fremragende besvarelse er velstruktureret med en komposition, der vidner om klart fokus, en rød tråd og sammenhæng mellem det konkrete og det abstrakte. Hensigtsmæssig brug af afsnitsinddeling understøtter dette og vidner generelt om overblik og formidlingskompetence.

Den fremragende besvarelse har en indledning og afrunding. Manglende indledning og/eller afrunding vil altid påvirke helhedsvurderingen i negativ retning.

I den fremragende besvarelse formulerer eleven sig i et flydende og sammenhængende sprog, formelt korrekt, hensigtsmæssigt, varieret, nuanceret, argumenterende, med et personligt udtryk og i et relevant stilleje.

Skriftlig fremstilling og sproglig korrekthed

Et af de faglige mål i Læreplanen er, at eleverne skal kunne udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, så vel mundtlig som skriftligt. Ved den skriftlige prøve udgør den skriftlige fremstilling, herunder elevernes sprogbeherskelse, ét af de tre bedømmelseskriterier (jf. bedømmelseskriterierne, s. 6). Et centralt parameter i vurderingen af elevernes skriftsproglige niveau er, om mængden og arten af fejl forstyrrer forståelsen af besvarelsens indhold. Det er vigtigt, at huske, at den skriftlige fremstilling og altså herunder elevernes evne til at formulere sig formelt korrekt indgår i en *samlet* vurdering med en vægt på ca. 1/3. Det må altså ikke *i sig selv* trække den samlede karakter ned, hvis der optræder fx kommafejl eller ord, der er delt forkert. Hvis det vurderes, at sproget ligger på 4, men besvarelsen i øvrigt afspejler kvaliteter til 7 eller derover, må besvarelsen ikke udløse karakteren 4. I bedømmelsen af den skriftlige fremstilling er det centralt at vise blik for både det lokale og det globale niveau i besvarelsene. Når man læser med et *lokalt fokus*, har man blik for, om besvarelsen fungerer på ord- og sætningsniveau (grammatik, stavning, tegnsætning, syntaks). Når man læser med et *globalt fokus*, har man blik for, om besvarelsen fungerer som tekst (sproglig sammenhæng mellem sætninger (kohæsion), logisk sammenhæng mellem besvarelsens delelementer, naturlige overgange mellem afsnit (kohærens)).

2.3 Bedømmelse af sproglig korrekthed

I forbindelse med læsning og bedømmelse af besvarelses med et *lokalt fokus* er det en god idé at operere med to sprogniveauer: Sprog på ordniveau (grammatik, stavning, idiom) og sprog på sætningsniveau (syntaks, tegnsætningsfejl).

Typiske fejl på ordniveau er:

- hans/sin
- endelsesfejl, herunder r-fejl
- stavefejl, herunder ord med lydlig ligheder (ligge/lægge, nogen/nogle, ad/af, for/får o.l.)
- sær- og sammenskrivningsfejl
- forkert brug af store og små bogstaver
- idiomatiske fejl (forkert anvendelse af faste udtryk)
- artikelfejl, dvs. genusfejl (fælleskøn/intetkøn).

Typiske fejl på sætningsniveau er:

- syntaksfejl og ordstillingsfejl
- ufuldstændige sætninger (manglende ord, punktum midt i en helsætning, manglende punktummer og lignende tegnsætningsfejl, fx "Han rejser hjemmefra. Hvilket betyder, at...", "Hun bliver beskrevet som en rose. Som betyder, at hun er smuk", "Da han gik ud. Stod hun tilbage", "Hun er alene. Samt hun er ked af det", "Han er alene. Altså han er ensom" og "Hun blev ked af det, da han gik, dette kan ses...").

2.3.1 Fejlhierarki

Nedenfor findes et forsøg på at hierarkisere de sproglige fejl og dermed give et konkret fingerpeg om, hvad der kendetegner skriftlig fremstilling og sprogbeherskelse på niveauerne *under middel* (00-02), *middel* (4-7) og *over middel* (10-12). Det er imidlertid vigtigt at huske, at bedømmelsen af de tre overordnede vurderingskriterier hviler på en helhedsvurdering. Ligesom der vil være mange forskellige aspekter, der spiller ind i bedømmelsen af fx danskfaglig viden og metode, er der mange elementer og nuancer i vurderingen af elevernes skriftlige fremstilling og sprogbeherskelse. Sprog er komplekst, og derfor hverken kan eller skal bedømmelsen af elevernes sprogbeherskelse instrumentaliseres. Oversigten bør derfor ikke tænkes som en facitliste, men som et redskab, censorer kan ty til, når de skal bestemme den enkelte elevs skriftsproglige niveau.

Gennemgående læsningsforstyrrende fejl (under middel)

Kategorien *gennemgående læsningsforstyrrende fejl* betegner fejl af en art og mængde, der tvinger læseren til at genlæse sætninger og/eller sætte læsetempoet væsentligt ned. Når væsentlige dele af besvarelsen er på et sprogligt niveau, der reelt gør den uforståelig, bør sprogbehandlerens isoleret set vurderes til ikke-bestået (00).

Gennemgående læsningsforstyrrende fejl kan fx være:

- et større antal endelsesfejl (-ene/-ende, -r)
- et større antal sær- og sammenskrivningsfejl
- konsekvente vanskeligheder med hendes/sine
- konsekvente vanskeligheder med ligge/lægge
- meningsforstyrrende semantiske og idiomatiske fejl, dvs. forkert brug af ord og faste vendinger
- talrige fejl i forbindelse med stumme bogstaver (fx det stumme h ("(h)vis") eller d ("an(d)"))
- et større antal stavfejl
- et større antal tegnsætningsfejl (fx "Jeg synes det, er svært, at sætte kommaer").

Mest graverende er:

- forkert brug af grammatiske tider, især ikke-funktionelle tempusskift (fx ulogiske og forstyrrende skift mellem nutid og datid i en redegørelse eller parafrase)
- talrige artikel-/genusfejl (en/et, den/det o.l.)
- ufuldstændige sætninger, dvs. sætninger med talrige ordstillingsfejl, manglende led, forkert placerede punktummer og/eller manglende ord
- udpræget brug af talesprog
- anakoluti (mangel på logisk sammenhæng i en sætning; sort tale).

Gennemgående ikke-læsningsforstyrrende fejl (middel)

Kategorien *gennemgående ikke-læsningsforstyrrende fejl* betegner fejl, der burde have været undgået, fx ved en grundigere og mere systematisk og kritisk korrekturlæsning, ordbogsopslag eller brug af skriveprogrammets medfødte stave- og grammatikkontrol. Denne type fejl lægger vi mærke til og bliver måske irriterede over, men de er ikke egentligt læsningsforstyrrende.

Gennemgående ikke-læsningsforstyrrende fejl kan fx være:

- et mindre antal endelsesfejl (-ene/-ende, -r)
- et mindre antal orddelingsfejl
- nogle vanskeligheder med hendes/sine
- nogle vanskeligheder med ligge/lægge
- iøjnefaldende, men ikke læsningsforstyrrende semantiske og idiomatiske fejl
- et mindre antal stavfejl
- et mindre antal tegnsætningsfejl
- enkelte tilfælde af ordstillingsfejl og manglende ord
- enkelte ufuldstændige sætninger.

Man kan ikke kvantificere betegnelserne 'et mindre antal' og 'nogle'. Det beror på en helhedsvurdering, men et pejlemærke er, at *en repræsentation af (mange) forskellige fejltypen* bør trække mere ned end *gentagne tilfælde af én fejltypen*.

Få eller ingen læsningsforstyrrende fejl (over middel)

Kategorien *få eller ingen læsningsforstyrrende fejl* er fejltypen, som man også vil kunne finde blandt trænede sprogbrugere.

Det kan fx være:

- ad/af
- nogen/nogle
- ikke-læsningsforstyrrende tegnsætningsfejl
- enkelte slåfejl
- enkelte ligge/lægge-svipsere
- enkelte hendes/sin-svipsere

- enkelte endelsesfejl (-ene/-ende, -r)
- enkelte orddelingsfejl
- enkelte semantiske og/eller idiomatiske fejl, dvs. forkert brug af faste vendinger (fx 'stille spørgsmålstegn ved').

2.3.2 Eksempler på skriftlig fremstilling svarende til under middel, middel og over middel

Nedenfor følger eksempler på skriftsprog, der illustrerer forskellen på en sprogbeherskelse *under middel* (00 og 02), *middel* (4 og 7) og *over middel* (10 og 12). Fokus i vurderingen ligger udelukkende på den skriftlige fremstilling og graden af sprogbeherskelse, og bedømmelserne afspejler altså ikke de to øvrige vurderingskriterier i eksemplerne.

Eksempler på skriftlig fremstilling vurderet til 00 og 02

Hvad kendetegner typisk skriftlig fremstilling til 00-02?

- 00-02 = adskillige fejl (uacceptabelt – langt under middel)
- store mangler i sprogbeherskelsen
- væsentlige dele af stilen er reelt uforståelige eller kræver genlæsning
- gennemgående fejlmønstre, der forstyrrer helhedsindtrykket og går ud over læsningen og forståelsen
- stor mangel på sammenhæng (kohæsion) og manglende variation i ordvalg og sætningsopbygning
- talrige syntaksfejl og ufuldstændige sætninger.

Eksempel på skriftlig fremstilling til 00

I forbindelse med Skouboes søgen efter deltager, følger dr hende. I første afsnit blev der adresseret kritikken Skouboe har fået af næstformanden for sammenslutning af unge med handicap, Frederik Walter Olsen, han mener at Skouboes Skønhedskonkurrence kan sende mange forkerte signaler, bl.a. at de andre "spasser" der så ikke er med i showet, er grimme. I afsnittet skulle hun læse kommentaren op, men for hende så var "det er så komisk jeg gider ikke engang at læse det". Hun har en meget affejende attitude. Hun er let frastødende, og ergo svært, at vise hende opbakning til sit arbejde, med at gøre bugt med negative diskurser af minoriteter. Hun fastholder der er ikke legitim begrundelse for at mindretal grupper protest mod bestemte betegnelser, og derfor kan de "normale" være lige så affejende.

Begrundelse for 00

Stor grammatisk usikkerhed

Stor syntaktisk usikkerhed og forstyrrende ordstillingsfejl

For lange, ukoncentrerede og syntaktisk usikre sætninger. Den afsluttende sætning er reelt uforståelig

For lidt sammenhæng mellem de enkelte sætninger (kohæsion), sproget er opremsende og stift

Usikker og stedvis ukorrekt brug af begreber og faste vendinger

Der optræder mange meningsforstyrrende fejl, bl.a.:

- komma- og punktumfejl
- manglende ord
- forkerte endelser
- forkert brug af store og små bogstaver
- særskrivningsfejl.

Eksempel på skriftlig fremstilling til 02

I eksemplet nedenfor er der foretaget en række ændringer (se understregninger) – ellers er teksten uændret. Disse ændringer betyder, at:

- der ikke springes ulogisk mellem tiderne
- sætningsstrukturen bliver strammet så tilpas meget op, at indholdet er nogenlunde forståeligt (ved hjælp af et ekstra punktum, ved tilføjelsen af et manglende ord og ved en grammatisk justering af slutsætningen).

Eleven viser nu et så tilpas sikkert greb om de grammatiske tider og sætningskonstruktionerne (syntaks, ordstilling), at sprogbeherskelsen *isoleret set* bør vurderes til netop bestået (02).

Eksempel på skriftlig fremstilling til 02

I forbindelse med Skouboes søgen efter deltager, følger DR hende. I første afsnit bliver der adresseret kritikken Skouboe har fået af næstformanden for sammenslutning af unge med handicap, Frederik Walter Olsen. Han mener at Skouboes skønhedskonkurrence kan sende mange forkerte signaler, bl.a. at de andre "spasser" der så ikke er med i showet, er grimme. I afsnittet skal hun læse kommentaren op, men for hende så var "det er så komisk jeg gider ikke engang at læse det". Hun har en meget affejende attitude. Hun er let frastødende, og ergo er det svært, at vise hende opbakning til sit arbejde, med at gøre bugt med negative diskurser af minoriteter. Hun fastholder at der ikke er legitim begrundelse for at mindretal grupper protesterer mod bestemte betegnelser, og derfor kan de "normale" være lige så affejende.

Eksempler på skriftlig fremstilling vurderet til 4 og 7

Hvad kendetegner typisk skriftlig fremstilling til 4-7?

- 4-7 = en del fejl (lidt under middel – middel)
- væsentlige eller en del mangler i sprogbeherskelsen
- indholdet er forståeligt og læseligt, men helhedsindtrykket forstyrres eller er i fare for at blive forstyrret af mængden af fejl
- overvejende sammenhængende sprog i forhold til ordvalg og sætningsopbygning
- enkelte ikke-betydningsbærende syntaksfejl og ufuldstændige sætninger.

Eksempel på skriftlig fremstilling svarende til 4

I forbindelse med Mille Skouboes søgen efter deltager, følger DR hende. I første afsnit bliver der adresseret kritikken Skouboe har fået af bl.a. næstformanden for sammenslutningen af unge med handicap, Frederik Walter Olsen. Olsen mener at Skouboes skønhedskonkurrence kan sende mange forkerte signaler, bl.a. at de andre "spassere" der så ikke er med i showet, er grimme. I afsnittet skal hun læse den kritisk kommentar op, men for hende så var "det er så komisk jeg gider ikke engang at læse det". Problemet her er hendes meget affejende attitude. Det er let frastødende, og ergo svært at vise hende opbakning til hendes arbejde med at gøre bugt med negative diskurser af minoriteter. Hun fastholder den opfattelse at der er ikke en legitim begrundelse for mindretalsgruppers protester mod bestemte betegnelser, og derfor kan de "normale" være lige så affejende.

Begrundelse for 4

Enkelte endelsesfejl, der vidner om en vis grammatisk usikkerhed

Enkelte idiomatiske fejl

Ordstillingsfejl og en vis syntaktisk usikkerhed, som forstyrrer læsningen, bl.a. i forbindelse med citatet

Eksempel på skriftlig fremstilling svarende til 7

I eksemplet nedenfor er der foretaget fem ændringer (se understregninger) – ellers er teksten uændret. Med disse ændringer viser eleven nu et så tilpas sikkert greb om sætningskonstruktionerne (syntaks, ordstilling), at sprogbeherskelsen *isoleret set* bør vurderes til 7.

Eksempel på skriftlig fremstilling svarende til 7

I forbindelse med Mille Skouboes søgen efter deltagere, følger DR hende. I første afsnit adres-
res den kritik Skouboe har fået af bl.a. næstformanden for sammenslutningen af unge med han-
dicap, Frederik Walter Olsen. Olsen mener at Skouboes skønhedskonkurrence kan sende mange
forkerte signaler, bl.a. at de andre "spassere" der så ikke er med i showet, er grimme. I afsnittet
skal hun læse den kritisk kommentar op, men for hende så var det "så komisk jeg gider ikke engang
at læse det". Problemet her er hendes meget affejende attitude. Det er let frastødende, og
ergo svært at vise hende opbakning til hendes arbejde med at gøre bugt med de negative dis-
kurser der bliver brugt om minoriteter. Hun fastholder den opfattelse at der ikke er en legitim
begrundelse for mindretalsgruppers protester mod bestemte betegnelser, og derfor kan de "nor-
male" være lige så affejende.

Eksempler på skriftlig fremstilling vurderet til 10 og 12

Hvad kendetegner typisk skriftlig fremstilling til 10-12?

- 10-12 = få eller ingen fejl (over middel – fremragende)

- ingen eller kun få mindre væsentlige mangler i sprogbeherskelsen
- enkelte ikke-betydningsbærende fejl
- varieret og sammenhængende sprog
- sikker syntaks og ingen eller meget få ufuldstændige sætninger.

Eksempel på skriftlig fremstilling til 10

I forbindelse med Skouboes søgen efter deltagere, har DR fulgt hende. I dokumentar seriens første afsnit bliver Skouboe præsenteret for noget af den kritik hun har fået. En af dem, der har udtrykt sig kritisk, er næstformanden for Sammenslutningen af unge med handicap, Frederik Walter Olsen. Olsen har i et opslag på Facebook udtrykt bekymring for, om Skouboes skønhedskonkurrence kan sende forkerte signaler, bl.a. at andre spastiske handicappede, der ikke deltager i showet, er grimme. I afsnittet bliver hun bedt om at læse Olsens kommentar op, men hun finder, at den "er så komisk", at hun ikke engang gider at læse det. Hun har en meget affejende attitude, som får hende til at virke let frastødende, så det kan være svært at finde opbakning til hendes arbejde med at gøre op med de negative diskurser, der bliver brugt om minoriteter. Hun fastholder den opfattelse at der ikke er en legitim grund til at mindretalsgrupper protesterer mod bestemte betegnelser.

Begrundelse for 10

Grammatisk, syntaktisk og ortografisk sikker

Variet og bredt ordvalg

Der optræder kun få fejl, og de er ikke meningsforstyrrende:

- kommafejl
- en enkelt artikelfejl
- en enkelt særskrivningsfejl
- en enkelt endelsesfejl

Teksten har i al væsentlighed god rytme og flow, men enkelte af sætningerne bliver lidt (for) lange

Et par af sætningerne kunne have været bundet mere naturligt sammen, og sætningernes begyndelsesord kunne have været varieret for at undgå den stedvis lidt opremsende stil

Eksempel på skriftlig fremstilling svarende til 12

I eksemplet nedenfor er der foretaget nogle små justeringer (se understregninger) – ellers er teksten uændret. Selvom sproget ikke er helt fejlfrit, viser eleven med disse ændringer nu en så sikker forståelse for grammatik, variation og sammenhæng mellem sætningerne (kohæsion), at sprogbeherskelsen *isoleret set* bør vurderes til 12.

Eksempel på skriftlig fremstilling svarende til 12

I forbindelse med Skouboes søgen efter deltagere, har DR fulgt hende. I dokumentarseriens første afsnit bliver Skouboe præsenteret for noget af den kritik hun har fået. En af dem, der har udtrykt sig kritisk, er næstformanden for Sammenslutningen af unge med handicap, Frederik Walter Olsen. Olsen har i et opslag på Facebook udtrykt bekymring for, om Skouboes skønhedskonkurrence kan sende forkerte signaler, bl.a. at andre spastiske handicappede, der ikke deltager i showet, er grimme. I afsnittet bliver hun bedt om at læse Olsens kommentar op, men hun finder, at den "er så komisk", at hun ikke engang gider at læse den. Problemet her er hendes meget affejende attitude. Den får hende til at virke let frastødende, og det kan derfor være svært at finde opbakning til hendes arbejde med at gøre op med de negative diskurser, der bliver brugt om minoriteter. Hun fastholder jo netop den opfattelse, at der ikke er en legitim begrundelse for, at mindretalsgrupper protesterer mod bestemte betegnelser.

3 Opgavetyperne og de opgavespecifikke vurderingskriterier

Nedenstående eksempler på opgavetyperne stammer fra opgavesættet til dansk A, htx fra august 2022 og december 2022. Begge opgavesæt er tilgængelige via prøvebanken.dk. For hver enkelt opgavetype udfoldes opgaveformulering og opgaveinstruktion, vurderingskriterier samt de faglige mål og det kernestof, som opgavetyperne kan have fokus på.

3.1 Analyse, vurdering og diskussion

I denne opgavetype skal eleven foretage en analyse og vurdering af kronikker, klummer, debatindlæg, taler eller faglige tekster med holdning. Opgavetyperens fokus er, hvor godt teksten formidler sine hovedsynspunkter via argumentation og retoriske virkemidler.

Opgave 1 (december 2022)

Analysér og vurder "Vi har et demokratisk problem med forvaltningen af havet" (tekst 2) med særligt fokus på tekstens argumentation og retorik. Diskutér derefter tekstens centrale synspunkter med udgangspunkt i opgavesættets overordnede emne. I diskussionen skal du inddrage mindst én anden tekst fra opgavesættet.

Overskrift: Vi har et demokratisk problem med forvaltningen af havet

I en analyse, vurdering og diskussion skal du anvende danskfaglig viden og relevante danskfaglige begreber.

I analysen skal du analysere tekstens argumentation og retorik, herunder brugen af sproglige virkemidler. Der skal være et tydeligt fokus i analysen, og dine iagttagelser skal underbygges med tekstdokumentation.

Analysen skal munde ud i en vurdering af, hvor nuanceret og relevant tekstens samlede argumentation er.

I diskussionen skal du undersøge forskellige synspunkter på det emne, tekst 2 behandler. Diskussionen skal inddrage og videreudvikle de centrale synspunkter i tekst 2 og holde dem op imod egne og udvalgte synspunkter fra den eller de selvvalgte tekster. De inddragede synspunkter skal således bidrage til at nuancere diskussionen.

At anvende **danskfaglig viden** inden for denne opgavetype vil sige, at eleven kan gøre en opinions-tekst til genstand for en analyse og vurdering, og at eleven kan diskutere tekstens hovedsynspunkter på et sagligt og danskfagligt grundlag, der involverer både andres og elevens egne synspunkter og argumenter.

At anvende **relevante danskfaglige begreber** betyder, at eleven kan udvælge og anvende relevante analyseværktøjer og fagudtryk, så det fremgår klart, hvordan og med hvilken effekt analyseteksten formidler sine hovedsynspunkter.

I **analysen** skal eleven kort præsentere tekstens budskab og hovedpåstande og blandt andet foretage en analyse af den samlede argumentation og retorik, herunder sproglige virkemidler. Analysen skal dokumenteres med valgte eksempler fra teksten. Eleven skal således fremhæve afsenderens kommunikative strategier.

I **vurderingen** skal eleven sammenfatte analysens resultater og vurdere, hvor nuanceret tekstens afsender argumenterer for sine synspunkter, hvor relevante argumenterne er, og hvilken betydning de anvendte retoriske virkemidler har for tekstens fremstilling af den pågældende sag.

I **diskussionen** skal eleven udfolde den sag, analyseteksten behandler. Det gør eleven ved at videreudvikle analysetekstens argumenter, og ved at inddrage andre vinkler på sagen via brug af andre af opgavesættets tekster og elevens egne synspunkter og argumenter. Hvor der i analysen og vurderingen er fokus på fremstillingen af en sag, så er der i diskussionen med andre ord fokus på selve sagen. Eleven skriver i et sagligt og personligt sprog, som afspejler egen tone og stil. Der er plads til både en faglig og en personlig skriverrolle, idet elevens egne holdninger og pointer indgår i diskussionen, som dog ikke må reduceres til, at eleven blot erklærer sig enig eller uenig i tekstens forskellige udsagn.

Den fremragende besvarelse af opgavetypen analyse, vurdering og diskussion er kendetegnet ved at:

- begynde med en fængende og vinklet indledning, som præsenterer analyseteksten og den overordnede skriveidé (fokus) i forhold til opgavesættets overordnede emne og fungerer som en rød tråd gennem hele opgavebesvarelsen
- foretage en systematisk analyse med relevante tekstdedslag, der kort og præcist fremhæver tekstens hovedpåstande og argumentopbygning
- benytte danskfaglige begreber i en analyse af tekstens argumentation og retorik. Det kan f.eks. være analyser af kommunikationssituationen, tekstens tone, argumenttyper, appelformer, ordvalgsargumenter, diskurser og retoriske kneb
- foretage en sammenfattende danskfaglig vurdering af i hvilken grad og hvordan formen understøtter indholdet, dvs. en vurdering af hvor nuancerede og relevante analysetekstens argumenter og retoriske greb er i forhold til den sag, teksten behandler, eller kommunikationssituationen i det hele taget. Vurderingen sammenfatter hvordan argumentationen og de retoriske greb fungerer i den kommunikationssituation, som teksten indgår i
- diskutere den sag, analyseteksten behandler, ved at holde forskellige (og ofte modsatrettede) synspunkter op imod hinanden på en sådan måde, at analysetekstens argumenter både uddybes, sammenlignes og udfordres gennem inddragelse af andre teksters og elevens egne argumenter
- slutte med en kort afrunding, der har forbindelse til indledningen.

Faglige mål i fokus:

- demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i skriftlige sammenhænge
- anvende forskellige skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder kommentere, argumentere, diskutere og vurdere
- demonstrere viden om fagets metoder.

Eksempler på kernestof i fokus:

- sagtekster, herunder journalistik, politiske tekster, populærvidenskabelig formidling og erhvervsrelaterede tekster/digitale kommunikationsformer, herunder sociale medier
- tekster med relevans for teknologisk dannelse
- medieanalytiske begreber og metoder
- mediehistorie.

3.2 Kronik og refleksionstekst

Kronikopgaven er en virkelighedsnær opinionsgenre, som er inspireret af avisernes kronikker. Kronikken på htx er en undersøgende og argumenterende opgavegenre, hvor eleven skriver som sig selv. Der lægges således op til, at eleven anvender et personligt og selvstændigt sprog og demonstrerer modtagerbevidst formidlingskompetence.

I del B skal eleven vise danskfaglighed - herunder genremæssig og sproglig bevidsthed - ved eksplicit at begrunde sine formidlingsmæssige valg.

Opgave 2 (december 2022)

Denne opgave er todelt:

A:

Skriv en kronik om menneskets forhold til havet.
I kronikken skal du inddrage mindst to tekster fra opgavesættet.

B:

Begrund din argumentation og dine øvrige formidlingsmæssige valg, herunder sproglige og retoriske virkemidler. Du skal dokumentere dette med eksempler fra din kronik.

Overskrift: Vælg selv en overskrift

A:

I en kronik skal du argumentere for din holdning til en given problemstilling på en engageret, selvstændig og nuanceret måde.
Din kronik skal have et klart hovedsynspunkt, som understøttes af eller vender sig imod pointer i de selvvalgte tekster.
Din kronik skal formidles med en tydelig vinkel og på en retorisk og sprogligt bevidst måde.

B:

I del B skal du med brug af danskfaglige begreber begrunde dine formidlingsmæssige valg, herunder dokumentere din argumentation, retoriske valg og sproglige virkemidler ved hjælp af karakteristiske eksempler fra din egen tekst.
Denne del skal fylde 400-600 ord.

Del A

At anvende **danskfaglig viden** i del A vil sige, at eleven implicit viser sin viden om kronikgenren og demonstrerer evne til at vinkle et emne og argumentere for et synspunkt og evne til at anvende retoriske virkemidler mv.

At **argumentere for** en holdning på en engageret, nuanceret og selvstændig måde betyder, at eleven bruger relevante pointer fra de anvendte tekster fra opgavesættet og sin egen viden om emnet som belæg, rygdækning og/eller gendrivelse.

At kronikken skal have et **klart hovedsynspunkt** og formidles med **en tydelig vinkel** betyder, at elevens hovedsynspunkt er tydeliggjort i rubrik, manchete og afslutning.

At **inddrage** vil sige, at eleven bruger pointer fra teksterne som afsæt eller anstød, belæg eller rygdækning. Eleven kan f.eks. vælge at skrive en kronik, hvor der tages kritisk stilling til en central pointe i en af opgavesættets opinionstekster, eller bruge en fiktionstekst fra opgavesættet som afsæt til at indkredse kronikkens emne.

Der er i denne opgavegenre en højere grad af frihed i forhold til, hvor eksplicit tekstgrundlaget inddrages. Det skal være tydeligt, hvad teksterne bruges til, men det falder uden for kronikgenren at skrive lange redegørelser eller traditionelle analyser af teksterne. Fodnoter, parentes henvisninger og litteraturliste må ikke bruges i kronikken (delopgave A).

At kronikken skal formidles på en **sproglig og retorisk bevidst måde** betyder, at sproget er varieret, nuanceret og selvstændigt, og at eleven målretter sin tekst med bevidsthed om kommunikationssituationen.

Del B

At anvende **danskfaglig viden og danskfaglige begreber** i del B vil sige, at eleven skal begrunde sine formidlingsmæssige valg med brug af faglige begreber fra eksempelvis argumentationsteori, retorik, kommunikationsteori eller stilistik.

Den fremragende besvarelse af kronik og refleksionstekst er kendetegnet ved at:

- argumentere for et tydeligt hovedsynspunkt på en engageret, nuanceret og selvstændig måde og have en vinkel, der fastholdes igennem hele kronikken
- åbne med en velvalgt og fængende formulering, der i pointeret form sammenfatter kronikkens hovedsynspunkt, eventuelt i form af en manchete
- være skrevet i et nuanceret og varieret sprog og i en personlig og engageret stil, der undgår klichéer (fx "Det er svært at spå om fremtiden")
- demonstrere genrebevidsthed i forhold til kronikgenren, bl.a. i forbindelse med behandling af de tekster, der inddrages
- være retorisk og stilistisk bevidst og have en tydelig forståelse for kommunikationssituationen
- afrunde kronikken på en måde, der inviterer til videre refleksion hos læseren
- begrunde kronikkens argumentation, formidlingsmæssige valg og sproglige, retoriske virkemidler, mv. med forståelse for kommunikationssituationen. Den fremragende besvarelse dokumenterer dette med velvalgte eksempler fra kronikken og benytter ikke slavisk modelgennemgang.

Faglige mål i fokus:

- udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret på skrift
- demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i skriftlige sammenhænge
- anvende forskellige skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge.

Eksempler på kernestof i fokus:

- dansk sprog, sproglig variation og faglige udtryksformer
- sagtekster, herunder journalistik, politiske tekster, populærvidenskabelig formidling og erhvervsrelaterede tekster
- litteratur-, prog- og medieanalytiske begreber og metoder.

3.3 Analyse, fortolkning og perspektivering

Denne opgavetype behandler skønlitterære tekster, hvor perspektiveringen knytter sig til opgavesættets overordnede emne.

Opgave 3 (december 2022)

Analysér og fortolk "Den dårlige svømmer" (tekst 1).

Perspektivér til opgavesættets overordnede emne. I din perspektivering skal du inddrage mindst én selvvalgt tekst fra opgavesættet.

Overskrift: Den dårlige svømmer

I en analyse, fortolkning og perspektivering skal du anvende danskfaglig viden og relevante danskfaglige begreber. Der skal være et tydeligt fokus i analysen, og dine iagttagelser skal underbygges med tekstdokumentation.

Analysen skal munde ud i en samlet fortolkning af tekst 1.

I perspektiveringen skal du sætte din fortolkning af tekst 1 ind i en større sammenhæng, der knytter sig til opgavesættets emne og den eller de selvvalgte tekster og bidrager til den samlede forståelse af teksten.

At anvende **danskfaglig viden** inden for denne opgavetype vil sige, at eleven kan gøre en tekst til genstand for en analyse og fortolkning, og at eleven kan se en tekst i fx en tematisk eller litteraturhistorisk sammenhæng.

At anvende **relevante danskfaglige begreber** betyder, at eleven kan udvælge og anvende relevante analyseværktøjer og fagudtryk på baggrund af et analytisk fokus (fx en fortolkningshypotese), som forholder sig til opgavesættets emne og opgavens krav. Det analytiske fokus skal hjælpe eleven til at vælge relevante analyseværktøjer i analysen af den pågældende tekst og dermed være med til at undgå en skabelonanalyse.

I **analysen** skal eleven på baggrund af det analytiske fokus påpege og sammenfatte vigtige elementer og mønstre i tekstens fremstilling af et givent emne, som knytter sig til opgavesættets emne. En vigtig del af en analyse er tekstdokumentationen, der skal forstås som det tekstlige belæg for elevens analytiske påstande.

I **fortolkningen** skal eleven sammenfatte analysens hovedpointer, herunder tema og budskab/hensigt, så fortolkningen bliver en uddybning af og en opsamling på det analytiske fokus og på de elementer og mønstre i teksten, som eleven har påpeget i analysen.

I **perspektiveringen** skal eleven sætte teksten ind i en større sammenhæng, som knytter sig til opgavesættets emne og herunder inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet, som eleven har valgt som sin(e) perspektiveringstekst(er). Perspektiveringen skal være tekstforankret, dvs. tage afsæt i analysen og fortolkningen, og den skal være fokuseret og relevant. Eleven skal ikke kun påpege, at tekster ligner hinanden med hensyn til fx tema eller budskab/hensigt, men også kunne vise, hvordan teksterne behandler et givent tema ens eller forskelligt med hensyn til teksternes holdning og udtryk.

Den fremragende besvarelse af opgavetypen analyse, fortolkning og perspektivering af skønlitterær tekst er kendetegnet ved at:

- begynde med en fængende og vinklet indledning, som præsenterer analyseteksten og den overordnede skriveidé (det analytiske fokus eller fortolkningshypotesen), der fungerer som en rød tråd gennem hele opgavebesvarelsen. Her kan tonen evt. slås an i forhold til perspektiveringen

- foretage en systematisk analyse af sammenhængen mellem form og indhold, hvor den overordnede skrivedé fungerer som en rød tråd igennem besvarelsen. Den fremragende besvarelse kan være karakteriseret ved et analytisk overskud, hvor eleven foreslår læsninger af specifikke tekststeder, som rækker ud over det analytiske fokus, dog således at besvarelsen altid kommer tilbage til den overordnede skrivedé i analysearbejdet
- bruge danskfaglige begreber inden for analyse af skønlitterære tekster. Den fremragende besvarelse er karakteriseret ved ikke at bruge skematiske analysemodeller som en opskrift, men derimod ved at vise, at analyseelementer er valgt og brugt i analysen, fordi de er relevante for den pågældende tekst og for det analytiske fokus, som eleven har lagt til grund for analysearbejdet
- dokumentere analysen gennem teksteksempler og tekstcitater, således at disse fungerer som det tekstlige belæg for besvarelsens analytiske påstande
- have et tydeligt abstraktionsniveau og en selvstændig sammenkobling af de enkelte analytiske iagttagelser, hvor der løbende vises tilbage til den overordnede skrivedé
- sammenfatte analysens hovedpointer i en fortolkning, som forholder sig nuanceret til besvarelsens analytiske fokus samt til opgavesættets overordnede emne eller opgavens specifikke krav
- sætte teksten ind i en større sammenhæng i en perspektivering, som knytter sig til opgavesættets overordnede emne
- inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet på en måde, som bidrager til en dybere forståelse af analyseteksten
- slutte med en kort afrunding, der har forbindelse til indledningen.

Faglige mål i fokus:

- analysere og fortolke fiktive tekster
- perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- demonstrere viden om og reflektere over fagets metoder.

Eksempler på kernestof i fokus:

- litteraturanalytiske begreber og metoder
- mindst én folkeviser og én tekst af hver af følgende forfattere: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg
- tekster med relevans for teknologisk dannelse.

3.4 Analyse, fortolkning/vurdering og perspektivering

Denne opgavetype behandler medietekster, som enten er fiktive eller ikke-fiktive. Når teksten i denne opgavetype er fiktiv, vil opgavetypen hedde: *Analyse, fortolkning* og perspektivering. Når teksten i denne opgavetype er ikke-fiktiv vil den hedde: *Analyse, vurdering* og perspektivering. Eksempler på tekster til denne opgavetype kan være: kortfilm, reklamer, kampagner, tv-serier, dokumentarer og nyhedsindslag.

3.4.1 Eksempel 1

Opgave 4 (december 2022)

Analysér og fortolk "Tidevand" (tekst 3) med fokus på forholdet mellem indhold og form, herunder visuelle og sproglige virkemidler.

Perspektivér til opgavesættets overordnede emne.

Overskrift: Tidevand

I en analyse, fortolkning og perspektivering skal du anvende danskfaglig viden og relevante danskfaglige begreber.

Der skal være et tydeligt fokus i analysen, og dine iagttagelser skal underbygges med tekstdokumentation.

I fortolkningen skal du sammenfatte dine analyseiagttagelser til en samlet forståelse af sammenhængen mellem formen og indholdet.

I perspektiveringen skal du sætte din fortolkning af tekst 3 ind i en større sammenhæng, der knytter sig til opgavesættets overordnede emne.

At anvende **danskfaglig viden** inden for denne opgavetype vil sige, at eleven kan gøre en tekst til genstand for en analyse og fortolkning, og at eleven kan sætte en tekst ind i fx en tematisk, medie- eller genremæssig sammenhæng.

At anvende **relevante danskfaglige begreber** betyder, at eleven kan udvælge og anvende relevante analyseværktøjer og fagudtryk på baggrund af et analytisk fokus (fx en fortolkningshypotese), som forholder sig til opgavesættets emne og opgavens krav. Det analytiske fokus skal hjælpe eleven til at vælge relevante analyseværktøjer i analysen af den pågældende tekst og dermed være med til at undgå en skabelonanalyse.

I **analysen** skal eleven på baggrund af det analytiske fokus påpege og sammenfatte vigtige elementer og mønstre i tekstens fremstilling af et givent emne, som knytter sig til opgavesættets emne. En vigtig del af en analyse er tekstdokumentationen, der skal forstås som det tekstlige belæg for elevens analytiske påstande.

I **fortolkningen** skal eleven sammenfatte analysens hovedpointer, herunder tema og budskab/hensigt, så fortolkningen bliver en uddybning af og en opsamling på det analytiske fokus og på de elementer og mønstre i teksten, som eleven har påpeget i analysen.

I **perspektiveringen** skal eleven sætte teksten ind i en større sammenhæng, som knytter sig til opgavesættets emne og herunder inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet, som eleven har valgt som sin(e) perspektiveringstekst(er). Perspektiveringen skal være tekstforankret, dvs. tage afsæt i

analysen og fortolkningen, og den skal være fokuseret og relevant. Eleven skal ikke kun påpege, at to tekster ligner hinanden med hensyn til fx tema eller budskab/hensigt, men også kunne vise, hvordan teksterne behandler et givent tema ens eller forskelligt med hensyn til teksternes holdning og udtryk.

Den fremragende besvarelse af opgavetyperne analyse, fortolkning og perspektivering af medietekster er kendetegnet ved at:

- begynde med en fængende og vinklet indledning, som præsenterer analyseteksten og den overordnede skriveidé (det analytiske fokus eller fortolkningshypotesen), der fungerer som en rød tråd gennem hele opgavebesvarelsen. Her kan tonen evt. slås an i forhold til perspektiveringen
- foretage en systematisk analyse af sammenhængen mellem form og indhold, hvor den overordnede skriveidé fungerer som en rød tråd igennem besvarelsen. Den fremragende besvarelse kan være karakteriseret ved et analytisk overskud, hvor eleven foreslår læsninger af specifikke tekststeder, som rækker ud over det analytiske fokus, dog således at besvarelsen altid kommer tilbage til den overordnede skriveidé i analysearbejdet
- bruge danskfaglige begreber inden for analyse af medietekster. Den fremragende besvarelse er karakteriseret ved ikke at bruge skematiske analysemodeller som en opskrift, men derimod ved at vise, at analyseelementer er valgt og brugt i analysen, fordi de er relevante for den pågældende tekst og for det analytiske fokus, som eleven har lagt til grund for analysearbejdet
- dokumentere analysen gennem teksteksempler og tekstcitater, således at disse fungerer som det tekstlige belæg for besvarelsens analytiske påstande
- have et tydeligt abstraktionsniveau og en selvstændig sammenkobling af de enkelte analytiske iagttagelser, hvor der løbende vises tilbage til den overordnede skriveidé
- sammenfatte analysens hovedpointer i en fortolkning, som forholder sig nuanceret til besvarelsens analytiske fokus samt til opgavesættets overordnede emne eller opgavens specifikke krav
- sætte teksten ind i en større sammenhæng i en perspektivering, som knytter sig til opgavesættets overordnede emne
- inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet på en måde, som bidrager til en dybere forståelse af analyseteksten
- slutte med en kort afrunding, der har forbindelse til indledningen.

Faglige mål:

- analysere og fortolke fiktive tekster
- perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske medier, herunder samspil med internationale strømninger
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder.

Eksempler på kernestof i fokus:

- billeder, film og øvrige multimodale tekster
- medieanalytiske begreber og metoder
- tekster med relevans for teknologisk dannelse.

3.4.2 Eksempel 2

Opgave 4 (august 2022)

Analysér og vurder *Det andet landshold* (tekst 3) med fokus på forholdet mellem indhold og brugen af filmiske virkemidler.

Perspektivér til opgavesættets overordnede emne. I din perspektivering skal du inddrage mindst én selvvalgt tekst fra opgavesættet.

I en analyse og vurdering skal du anvende danskfaglig viden og relevante danskfaglige begreber. Der skal være et tydeligt fokus i analysen, og dine iagttagelser skal underbygges med tekstdokumentation.

I vurderingen skal du sammenfatte dine analyseiagttagelser til en samlet forståelse af sammenhængen mellem formen og indholdet. Du skal i den forbindelse tage stilling til tekstens hensigt og gennemslagskraft.

I perspektiveringen skal du sætte din vurdering af tekst 3 ind i en større sammenhæng, der knytter sig til opgavesættets emne, den eller de selvvalgte tekster og bidrager til den samlede forståelse af teksten.

At anvende **danskfaglig viden** inden for denne opgavetype vil sige, at eleven kan gøre en tekst til genstand for en analyse og vurdering, og at eleven kan relatere teksten til kommunikationssituationen og sætte teksten ind i fx en tematisk, medie- eller genremæssig sammenhæng.

At anvende **relevante danskfaglige begreber** betyder, at eleven kan udvælge og anvende relevante analyseværktøjer og fagudtryk på baggrund af et analytisk fokus, som forholder sig til kommunikationssituationen, opgavesættets emne og opgavens krav. Det analytiske fokus skal hjælpe eleven til at vælge relevante analyseværktøjer i analysen af den pågældende tekst og dermed være med til at undgå en skabelonanalyse.

I **analysen** skal eleven på baggrund af det analytiske fokus påpege og sammenfatte vigtige elementer og mønstre i tekstens fremstilling af et givent emne, som knytter sig til kommunikationssituationen og opgavesættets emne. En vigtig del af en analyse er tekstdokumentationen, der skal forstås som det tekstlige belæg for elevens analytiske påstande.

I **vurderingen** skal eleven sammenfatte analysens hovedpointer, fx dens budskab, virkemidler og forholdet mellem form og indhold. Eleven skal på denne baggrund vurdere, i hvor høj grad afsenderen realiserer sin intention med teksten i forhold til sin modtager.

I **perspektiveringen** skal eleven sætte teksten ind i en større sammenhæng, som knytter sig til opgavesættets emne og herunder inddrage den eller de selvvalgte perspektiveringstekster fra opgavesættet. Perspektiveringen skal være tekstforankret, dvs. tage afsæt i analysen og vurderingen, og den skal være fokuseret og relevant. Eleven skal ikke kun påpege, at to tekster ligner hinanden med hensyn til fx tema eller budskab, men også kunne vise, hvordan teksterne behandler et givent tema ens eller forskelligt fx med hensyn til teksternes holdning og udtryk.

Den fremragende besvarelse af opgavetypen analyse, vurdering og perspektivering af medietekster er kendetegnet ved at:

- begynde med en fængende og vinklet indledning, som samtidig præsenterer analyseteksten og den overordnede skriveidé (det analytiske fokus), der fungerer som en rød tråd gennem hele opgavebesvarelsen. Her kan tonen evt. slås an i forhold til perspektiveringen
- er opmærksom på tekstens kommunikationssituation og udvælger analytiske begreber, der blandt andet er relevante i forhold til denne
- foretage en systematisk analyse af sammenhængen mellem form og indhold, hvor den overordnede skriveidé fungerer som en rød tråd igennem besvarelsen. Den fremragende besvarelse kan være karakteriseret ved et analytisk overskud, hvor eleven foreslår læsninger af specifikke tekststeder, som rækker ud over det analytiske fokus, dog således at besvarelsen altid kommer tilbage til den overordnede skriveidé i analysearbejdet
- bruge danskfaglige begreber inden for analyse af medietekster. Den fremragende besvarelse er karakteriseret ved ikke at bruge skematiske analysemodeller som en opskrift, men derimod ved at vise, at analyseelementer er valgt og brugt i analysen, fordi de er relevante for den pågældende tekst og for det analytiske fokus, som eleven har lagt til grund for analysearbejdet.
- dokumentere analysen gennem teksteksempler og tekstcitater, således at disse fungerer som det tekstlige belæg for besvarelsens analytiske påstande
- have et tydeligt abstraktionsniveau og en selvstændig sammenkobling af de enkelte analytiske iagttagelser, hvor der løbende vises tilbage til den overordnede skriveidé
- foretage en sammenfattende danskfaglig vurdering af, i hvor høj grad teksten realiserer sin intention i forhold til sin modtager samt af i hvilken grad og hvordan formen understøtter indholdet
- sætte teksten ind i en større sammenhæng i en perspektivering, som knytter sig til opgavesættets overordnede emne og ved at inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet på en måde som bidrager til en dybere forståelse af analyseteksten
- slutte med en kort afrunding, der har forbindelse til indledningen.

Faglige mål i fokus:

- analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske medier
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder
- demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger
- demonstrere viden om fagets metoder.

Eksempler på kernestof i fokus:

- sagtekster, herunder journalistik
- billeder, film og øvrige multimodale tekster
- digitale kommunikationsformer
- tekster med relevans for teknologisk dannelse
- medieanalytiske begreber og metoder
- mediehistorie.

3.5 Litteraturhistorisk opgave uden for opgavesættets tema

Denne opgavetype behandler skønlitterære tekster. Opgavetyperen knytter sig til dette faglige mål i læreplanen: *"demonstrere kendskab til centrale litteraturhistoriske perioder og deres forbindelse til nutiden"*. Det særlige ved denne opgavetype er således perspektiveringen, som skal være litteraturhistorisk og samtidig forbindes til nutiden.

Opgave 5 (december 2022)

(Uden for tema)

Analysér og fortolk "Glasskabet" (tekst 11).

Perspektiver til den litteraturhistoriske sammenhæng, teksten indgår i, og begrund dens relevans i dag.

Overskrift: Glasskabet

I en analyse og fortolkning skal du anvende danskfaglig viden og relevante danskfaglige begreber. Der skal være et tydeligt fokus i analysen, og dine iagttagelser skal underbygges med tekstdokumentation.

Analysen skal munde ud i en samlet fortolkning af tekst 11.

I perspektiveringen skal du sætte din fortolkning af tekst 11 ind i en større litteraturhistorisk sammenhæng, der bidrager til den samlede forståelse af teksten og dens relevans i dag.

At anvende **danskfaglig viden** inden for denne opgavetype vil sige, at eleven kan gøre en tekst til genstand for en analyse og fortolkning, der forholder sig til tekstens litteraturhistoriske sammenhæng.

At anvende **relevante danskfaglige begreber** betyder, at eleven kan udvælge og anvende relevante analyseværktøjer og fagudtryk på baggrund af et analytisk fokus (fx en fortolkningshypotese), som forholder sig til tekstens litteraturhistoriske sammenhæng. Det analytiske fokus skal hjælpe eleven til at vælge relevante analyseværktøjer i analysen af den pågældende tekst og dermed være med til at undgå en skabelonanalyse.

I **analysen** skal eleven på baggrund af det analytiske fokus påpege og sammenfatte vigtige elementer og mønstre i teksten, som knytter sig til den litteraturhistoriske sammenhæng. En vigtig del af en analyse er tekstdokumentationen, der skal forstås som det tekstlige belæg for elevens analytiske påstande.

I **fortolkningen** skal eleven sammenfatte analysens hovedpointer, herunder tema og budskab/hensigt, så fortolkningen bliver en uddybning af og en opsamling på det analytiske fokus og på de elementer og mønstre i teksten, som eleven har påpeget i analysen.

I **perspektiveringen** skal eleven sætte teksten ind i dens litteraturhistoriske sammenhæng samt reflektere over dens forbindelse til nutiden. Perspektiveringen skal være tekstforankret, dvs. tage afsæt i analysen og fortolkningen, og den skal være fokuseret og relevant.

Den fremragende besvarelse af den litteraturhistoriske opgave uden for opgavesættets overordnede emne er kendetegnet ved at:

- begynde med en fængende og vinklet indledning, som præsenterer analyseteksten og den overordnede skriveidé (det analytiske fokus eller fortolkningshypotesen), der fungerer som en rød tråd gennem hele opgavebesvarelsen. Her kan tonen evt. slås an i forhold til perspektiveringen

- foretage en systematisk analyse af sammenhængen mellem form og indhold, hvor den overordnede skrivedé fungerer som en rød tråd igennem besvarelsen. Den fremragende besvarelse kan være karakteriseret ved et analytisk overskud, hvor eleven foreslår læsninger af specifikke tekststeder, som rækker ud over det analytiske fokus, dog således at besvarelsen altid kommer tilbage til den overordnede skrivedé i analysearbejdet
- bruge danskfaglige begreber inden for analyse af skønlitterære tekster. Den fremragende besvarelse er karakteriseret ved ikke at bruge skematiske analysemodeller som en opskrift, men derimod ved at vise, at analyseelementer er valgt og brugt i analysen, fordi de er relevante for den pågældende tekst og for det analytiske fokus, som eleven har lagt til grund for analysearbejdet
- dokumentere analysen gennem teksteksempler og tekstcitater, således at disse fungerer som det tekstlige belæg for besvarelsens analytiske påstande
- have et tydeligt abstraktionsniveau og en selvstændig sammenkobling af de enkelte analytiske iagttagelser, hvor der løbende vises tilbage til den overordnede skrivedé
- sammenfatte analysens hovedpointer i en fortolkning, som forholder sig nuanceret til besvarelsens analytiske fokus samt til opgavesættets overordnede emne eller opgavens specifikke krav
- sætte teksten ind i en større sammenhæng i en perspektivering, som knytter sig til tekstens litteraturhistoriske kontekst og forbinder denne til nutiden
- inddrage den eller de selvvalgte tekster fra opgavesættet på en måde, som bidrager til en dybere forståelse af analyseteksten
- slutte med en kort afrunding, der har forbindelse til indledningen.

Faglige mål:

- analysere og fortolke fiktive tekster
- perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- demonstrere kendskab til centrale litteraturhistoriske perioder og deres forbindelse til nutiden
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder.

Kernestof i fokus:

- litteraturhistorie

4 Bilag

4.1 Bilag A

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende – gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få væsentlige mangler.	Der demonstreres fremragende anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder samt en sikker brug af et relevant dansk-fagligt begrebsapparat. Besvarelsen af den stillede opgave har et klart fokus og er udtømmende, selvstændig, veldokumenteret og med ingen eller kun få uvæsentlige mangler. Den skriftlige fremstilling demonstrerer genrebevidst anvendelse af relevante skrivelogik og stor sikkerhed i at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte. Den skriftlige fremstilling er sammenhængende, struktureret, nuanceret, velformuleret og sproglig korrekt med ingen eller få uvæsentlige fejl.
10	Fortrinlig	
7	God – gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.	Der demonstreres anvendelse af danskfaglig viden, fagets grundlæggende metoder samt et relevant danskfagligt begrebsapparat på tilfredsstillende vis. Besvarelsen af den stillede opgave har et nogenlunde klart fokus, men har flere mangler og savner i nogen grad selvstændighed og dokumentation. Den skriftlige fremstilling demonstrerer i tilfredsstillende grad genrebevidst anvendelse af relevante skrivelogik og evne til at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte. Den skriftlige fremstilling er sammenhængende, struktureret og sproglig korrekt, dog med flere mindre væsentlige og ikke meningsforstyrende fejl.
4	Jævn	
02	Tilstrækkelig – gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.	Der demonstreres usikkerhed i anvendelsen af danskfaglig viden, fagets grundlæggende metoder og danskfaglige begreber. Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig. Den skriftlige fremstilling demonstrerer manglende sikkerhed i genrebevidst anvendelse af relevante skrivelogik og bevæger sig kun i beskeden grad fra det konkrete til det abstrakte. Den skriftlige fremstilling savner ofte nuancering og præcision, men er i tilstrækkelig grad sammenhængende og sproglig korrekt. Adskillige tyngende fejl præger fremstillingen, dog uden at kommunikationen bryder sammen.
00	Utilstrækkelig	
-3	Ringe	

Vejledning til læreplan for dansk A, htx og teknisk eux, 2017

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET